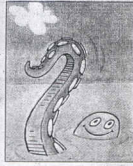

PANTOLON VE KADIN

Hiçbir giysi bu denli popüler olmadı, tabularla sarılmadı. Mükemmel bir erkek giysisi iken kavgalar sonucu kadını anlamına bürünmeyi başardı.

■ 2. SAYFADA

BALIKÇIYLA AHTAPOT

Anzur adını takmıştı Balıkaşranlı balıkçı Salih Ağa ona. Ağlarına takılmış bir yavru ahtapottu Anzur. Leyla Navaro yazdı.

■ 12. SAYFADA

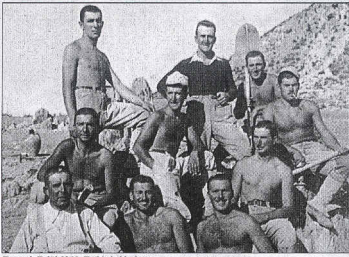

20 SINIF İHTİYAT OLAYI

İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'deki azınlıklar Varlık Vergisi uygulaması dışında bugün pek de hatırlanmayan bir başka olayla daha yüz yüze geldiler. Askerliklerini bitirmiş ve ihtiyata alınmış gayrimüslimler önceden haber bile verilmeden yeniden silah altına alındı.

RIFAT N. BALI

Türkiye'deki azınlıkların ortak bafızalarında en az Varlık Vergisi kadar yer etmiş olan, ancak buna karşılık fazla tahvil edilmiş ve bahsedilmemiş bir diğer olay daha vardır. Bu olay İkinci Dünya Savaşı'nın en kritik zamanında, Almanların Türkiye sınırına yaklaştıkları bir dönemde, Türk Silahlı *Devami 6-9. sayfa*

Tayvanlı Eylül 1941. Terhis beklerken...

Kamplara gönderildikten sonra askerlerin ziyaretçi kabul etmelerine izin verilmişti.

Silah yerine onlara kazma kürek dağıtılmıştı.

Kütahya, 7. 6. 1941.

Neden askere alınmışlardı?

Dönemin Hariciye Yoklusu Şükrü Saracoğlu.

1. Sayfanın devamı

Kuvvetleri'nin, askerlik hizmetlerini bitirmiş ve ihtiyata ayrılmış yirmi sınıf vatandaşa bir kere daha silah altına almasıydı. Bu olay özelliği silaha alınan alman bu yirmi sınıf ihtiyatların sadece gayrimüslim vatandaşlardan oluşmasıydı.

Yirmi sınıf gayrimüslimlerin silah altına çağrıldıkları tarih kesin olarak belli değildir, ancak değişik kaynaklar verdiği tarihlere bakılırsa bunları 1 ilâ 15 Mayıs 1941 tarihleri arasında olduğu kesindir. Silah altına alma kararı son derece titiz bir şekilde tasarlandı. Böyle bir kararın uygulanmasından önce kararın hiçbir şekilde ilgili mercilerin dışında bilinmemesine özen gösterildi. Sıkıyönetim altında olan Türkiye'de, uygulama sokaklarda yürüyen erkeklerin nüfus cüzdanlarının kontrol edilmeleri ve gayrimüslim oldukları tespit edilmenin hemen o anda silah altına alınmalarını şeklinde gerçekleştirdi. Polis denetiminden kaçabilmiş olan gayrimüslimlerin inatla takip edildiği ve arandığı. O anda silah altına alınan olan erkeklerle ilgiliyle temas kurup durumu bildirmeye izni verilmedi. Haber verilmemesinin çok gerekli olduğu halde silah altına alınan kişiler refakattaki eşleri

ginde ailelerine gidebildiler. Kolu, bacağı kesik veya kör olanlar hariç hiçbir kişiye cürük veya sakat raporu verilmedi. Bu uygulamalara istisnasız tüm hastanelerde rastlandı.

Kör, topal bakılmaksızın

Yirmi sınıf ihtiyatların silah altına alındıkları tarihte muvazzaf askerlik yapmakta olan Yervant Gobeyan ise ihtiyatların askere alınmalarını sırasında kişilerin sağlık durumlarının hiç dikkate alınmadığını, örneğin bu ihtiyatlar arasında tanınmış olduğu Rum aslı Nikola öge Teohari'nin kör, Arslan Yorgo'nun ise zihinsel özürü olduğu hatırladığını nakletti. Yervant Gobeyan polislerin sokaklarda yolları kesip, insanları çevirip nüfus cüzdanlarına baktıkları ve gayrimüslim olup hieci 1312 ilâ 1332 yılı doğumlu herkesi anında silah altına aldıklarını aktardı. Bu nedene de halk arasında bu şekilde askere alınan ihtiyatların "kordon mali" diye çağrıldıklarını hatırladı. Silah altına alınmalara evlerine gidip yakınlarına haber verme ve oblası almaya izin dahi verilmemiştir. Bu durumda haberdar olan aileler askere alınan ihtiyatların buldukları yere gelip çıkmaması paktetörlerini aramak istedikleri arasında uzatılmışlardır.

Vitali Hakkio anında ihtiyata ayrılmış

azınlık vatandaşlarının aniden silah altına alınmış olmalarının ruhi halini şu satırlarda yazmıştır: "Polisler, mağazamıza geldiler, 'Vitali sen misin?' dediler.

Ben, 'Evel' deyince de kolumu girip, 'Hadi askere' dediler. Onlara boşu boşuna, askerden yeni döndüğümü, bu işte bir yanlışlık olduğumu anlatmaya çalıştım.

Yanılm bennmişim. Hiçbir yanlışlık yoktu. Üçüncü askerim için, bu kez Solimiy'e Kışlas'na gönderildi yorduk.

Çoğul konuşuyorduk, çünkü askere çağrılmamıştık, askerden yeni dönmüş olmamıza rağmen birçoğumuz evlerimizde habereyremeden, birer suçlu, birer kaçak gibi işyinden alnup askere sevk edilmişdik. Yaşbağ gözetmeden birkaç sınıf birden askere alınmıştı, ama bu kez farklı bir durum vardı: Aramızda hiçbir Müslüman Türk yoktu. Doğrusu, bu da hepimizin kafasında bir yığın soru oluşturuyordu:

"Niçin yeniden, daha terhisten bir hafta sonra bu üçüncü askerlik?"

"Niçin bir anda apar topar toplanıldı ve ailerimize dahi haber veremedik?"

"Niçin nerye götürüldüğümüzü söylemiyorlar?"

Bu soruların hiçbirinden cevabı yoktu. Her cevapsız soru gibi, bu da bizleri endişelendi-

► "t: "Zor yıllar, evet gerçekten onlar çok zor yıllardır. Hani "Vente Klasas" (20 sınıf) dedikleri yıllar. Elbette, tabii ki ben de o nödenen payımı aldım. Önce Afyonkarahisar'a gittim. Sonra kur'an Cıvrılı'ne düştü. Cıvrılı'de sıtma oldum, sonra gittim. Kendinden geçtim, beni arıyaydı atılan, reviz gibi kullananlar bir cetele götüldüler. Benim gibi daha birçok arkadaşım sıtma ya yakalandı. Dört, beş kişi orada öldü. Cıvrılı'deki Müslüman mezarlığında gömüldüler onlar. O basta halimizle bu İstanbul'da geri yolladılar. Pendik'te daha yakasından bir yere götürdüler. Karım beni ziyarete geldi. İyi-leştim ve sonra tezkerre verildiler."

O yıllarda on yaşlarında küçük bir kız olan Lidya Kastoryano bu olayın vahmetini daha sonra irdak etti ve anlamları bu olaydan şöyle söz etti: "1941 yılının başında yaşadığım apartmandan büyük bir kargaşa oldu. Salamon'un büttin arka-kadınları sil altına alındılar."

Lidya çok sonra silah altına çağrılan-ların sadece azınlıklar olduğunu öğrendi, savaş nedeniyle hükümetin Silahlı Kuvvetleri'ni güçlendirmek istediğini sanıyordu. Bu yaştaki insanların saçları kazılması ve gerçek askerlerinkine benzemeyi koy renkte üniformalara ve kö-tü şekilli makiş cizmelerle içinde görmek onu güldürüyordu.

Lidya Kastoryano'nun komşusu Vitali Alaton da yirmi sınıflıtlarıyla birlikte 18 ay süreyle tekrar askere alındı, daha sonra da kendisine tahakkuk edilen Varlık Vergisi'ni ödemeyediği için Aşkale'ye gönderildi ve toplam 44 ay için de burhan geçirdi.

Yirmi sınıflı gayrimüslimin silah altına alınması Türkiye'deki Yahudi cemaatinin çok değişik tabakalarına mensup insanların bir araya gelip aynı kaderi paylaşmalarına yol açtı. Milyonlareden fikir-karalar, patronlardan memurlara, tahsilci kişilere den tahsilci işçilere, ticarattan köplere, sağlıklı olanlardan hasta olanlara, dindar olanlardan dine önem vermeyenlere kadar değişik sosyal sınıflara ait Yahudiler bir ara-

20 sınıflıtlarıyla İstati Hacopolos terhis edildikten sonra kız Sultana'nın düğün töreninde.

da yaşayıp aynı kaderi ortak oldular. Silah altına alınan tüm Yahudiler büyük bir korkuya kapıldılar, ağladıklarını hissettiler. "İstanbul'u unuttunuz!" diye bağırın çağırılar ve subayları duydukları umutsuzluğa kapıldılar. "İstanbul'u unuttunuz!" sözleri döneni yaşamış tüm azınlıkların hafızalarına yerleşti.

Gayrimüslim İhtiyatlı 1941 yılının Mayıs ayında silah altına alındıktan sonra, aynı yıl Haziran ayının sonuna veya Temmuz ayının ortasına kadar yakınları tarafından ziyaret edilmeletne ve fotoğraflarının çekilmesine kesinlikle izin verilmeli. Bu tarihten sonra da gayrimüslim İhtiyatlı yollanmış oldukları bölgelerden alımp iklim ve çevre koşulları daha olumlu olan başka bölgelerde as-

keri kamplara gönderildiler.

Nazilerin Avrupa'da Yahudileri yok-kırma tabii tuttukları bir ortamda yirmi sınıflıtları askere alınması azınlıklar arasında en çok Türkiye sınıflıtlarını etkiledi. Türkiye Yahudileri onların yıkılması olduğunu ve Avrupa'daki kardeşleri gibi kendilerini de soykırma uğruşacaklarına inanmaya başladılar. Bunda rol oynamayan en büyük etken, Nazi Almanyası'nın Alman vatandaşları Yahudilerini toplandıp temerkiz kamplarına gönderilmesine benzer bir şekilde, Türkiye'de de bu seferberlik sırasında sadece gayrimüslimlerin İhtiyat olacak silah altına alınması olmalarıydı. Türkiye Yahudileri bu nedenle içinde bulundukları durum ile Alman Yahudilerinin durumunu arasında büyük gördüler ve onların yıkılması olduğunu inan-dılar.

Vitali Hakko, eniştesi Rafael Elhadef ile birlikte Kandara'da silah altına alınmış bulunan gayrimüslim vatandaşların günlük yaşamlarını ve korkularını su-surlarla canlı ve renkli bir şekilde tarif etti: "Kandara'da açık arazide çadırlar kurulmuştu. On iki kişi, bir çadırda kalırdı. Bizim çadırda altmış beş yaşında bir Musevi vardı. Geceleti, yatmadan önce sorardı: "Çocuklar uyku duanızı ettiniz mi?" Sanki o bahamızdı, bizler de onun küçük çocukları, "Ettik!" derdik. Arazide başını yatıştı koyup bir daha kalkma-yacağı sanılanlar sayısız ceft dezdildi. Geceleyn başımızda bir şeylerin geleceğini inanmaya başlamıştık. Ben, her zamanki iyimserliğime, bina inanmayı ve çevremdekilere de birer yalan yurudarak morali vermeye çalışıyordum. Çok şükür anaları bir komutanımız vardı. Belki kim olduğunu (yani İstanbullu bir tüccar) biliyorduk, belki bilmiyorduk. Bir gün beni çağırın Kantin so-nunluğuna bina verdiğini bildirdi. Ben de, böyleli bir yükün altından bu kısa boyunla kalkmaya çalıştım iyi sirişir, Rafael'i yanına yarıncı olarak istedinim.

Rafael'in eniştem olduğunu biliyorduk.

Amna bir şey demedi. Böylece "Uzun Bacak ile Bacaksız" diye adlandırılan ilk kez, kantinin sorunluluğunu yüklenmiş. Tabii, her şey, bu satırları yazarkenki rahatlık içinde geçmedi. Günler uzundu, geçmek bilmiyordu. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Kimilerine göre, Hitler Trakya sınıflarına dayanmıştı. Kimilerine göre, Türkiye'ye Ka-balar'dan saklımacıktı. Aramızda soylüklenil-gini koruyup, bu konularla spekülasyon yapmayan, yalnızca subayları. Oranlar oğlan bir hayatı yaşıyorlardı. Onlara baka-baka, ben de öylesi bir askeri yaşam tarzına seçtim. Kendi kendime, "bugüne kadar savaşım girmedik, bundan sonra da girmeyiz" diyordum. Amna her yerde olduğu gibi orada da som ağzılıklı vardı. "Sen istediğin kadar gir-me. Ya Alman seni savaşta sokarsa? Ülkeni işgal etmeye kalkarsa?" diyorlardı. Bunları düşünmek bile istemiyordum.

Geceleti ot yatmağın uzandığında, dö-sündüğünü yalnızca savaşım bitmesi, insa-ların normal koşulları içinde çalışıp yaşama-yı başlamlarına. Bu öylesine tatlı bir düştü ki, kendini Sarlo'nun filmlerindeki nai'l kabra-mı gibi hissedey, savaş sonrası yapacak-larını tasarlar ve sonra derin bir uykuya dalardı. Sabah uyanmışında günün gerçekle-riyle karşılaşırdım. Günün geçerkeni insa-lar'dı. Kararsız, umutsuz, yarı aç, yarı tok; hayattan bıkmış insanlardı. "Bu savaşım bit-meyi" diyenler. "Bu savaşım sonuna bizler gör-meyi" diyenler. "Doğru Avrupa'daki pogrom, Hitler suçlarını üstüne burunda da yasa-ka-cek" diyenler. Sanki herkes hayata övüldü demek istiyordu."

1941 yılının Kasım ayında Bursa Müstak Kemal Paşa'da bulunan Mollaklıy asker kampında Kuzgunçuklu Vitali adlı Yahudi'nin dönükütlü tüfusun olduğu ölmüş üzeri-ne kampta, hanan ve sterilizasyon merkezi kurulmasına karar verildi. Bu emrin kamptanulağın gelmesi ve askerlere dü-yürülmesine üzerine Vitali asıllı askerlere dü-yürülmesi ve panigçe kapıldılar. Bunun ö-ğretisi de Nazilerin işgali altında bulunan iş-gallerdeki Yahudilerin de temerkiz kamplarına toplandıktan sonra benzeri şekilde öbale-leri için'ğaz gaz odalarına gönderilme-kti. Bursa kampındaki Yahudiler de kendile-rine aynı şeyin uygulanacağını sandılar. Pe-niğe kapılan Yahudiler aylardır aynı kaderi paylaştıkları Ermeni ve Rum arkadaşları-na bu konuda hiçbir şey söylemediler.

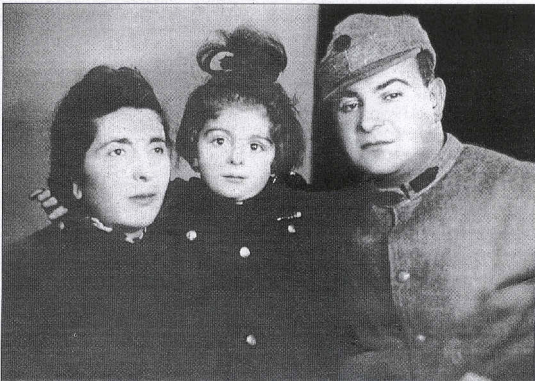
Yirmi sınıflıtlar 27 Temmuz 1942 günü terhis edildi ve evlerine geri döndüklerinde silah altında iken yapmış oldukları adaletli gerçekleştirmeye başladılar. Büyük bir ço-ğumunda da İsrail devleti kurulduktan sonra İsrail'e göç etti.

Kötü yaşama koşulları her zaman için geçerli olmadı. Hıyabellialadı Rum A.P.27 Ha-ziran 1941 tarihinde günlükte kadar ha-yatı ile ilgili hislerini su şekilde ifade etti: "Günler sakin geçiyor. Sadece birkaç angar-ya. Başka bir şey yok. Yeni subayımız da geldi. Halbuki bu kendi kendimizi yönetiyor-duk. Başçavuş, Mihalkı, Çavuşlar, Andran-ık ve Yuvakin, Onbaşlar, Biz. Yani hiçbir baskı yok. Yani tatil için iyi bir ortam! Tüm bunlara rağmen şikayetimiz var."

Soykırım korkusu

Vitali Hakko da benzer bir şekilde kamptaki yaşam ve çalışma şartlarını "havareci-lik" olarak tarif etti. İhtiyatlar açısından ess sıkıntı ve tedirginlik ne zaman terhis edil-ceklerinin ve mukadderatlarının meclül ol-ması ve soykırma uğramaya korkusu oldu.

Silah altına alınan İhtiyatlı terhis edile-nin haberinin onlar üzerinde yarattığı ha-bası Vitali Hakko şu satırlarla ifade etti: "Bit-meyecek hiçbir şey yoktur. Toplam on sekiz ay süren askerliğim de bir gün sonra etti. Ta-

20 sınıflıtlarıyla İstati Hakko'nun oğlu Divan ve eşi Agavni ile çektiği bir anı fotoğrafı.

bil sevinдик. Ama üç gün sonra yeniden askere çağırılmaya çağırılmaya kim temin edebilir. Hiç kimsi! Bizler de böyle yarı sevinçli, yarı tedirgin İstanbul'un yolunu tuttuk."

Azınlıklar arasında çok yaygın bir söylem de neredeyse sarsılmaz bir kanaat olarak bütün azınlıkların ortak hafızalarında yer etti. Bu söylemi azınlıkların hayat olarak silah altına alınmalarının nedeninin onların kitlesel olarak imha edilmelerinin önlenmesi olduğu söylentisi oldu. İnanç haline gelen bu söylentiye göre azınlıkların kitlesel olarak imha etme tasarısı hükümetin bir planı idi. Genelkurmay Başkanı Marsal Fevzi Çakmak bu tasarının haberdar olunca Nafia Vekâlet-i'ne bağlı olarak askere alınmış olan azınlıkların Millî Müdafaa Vekâleti emrine alarak onları kendi emir kumandasına altına soktu.

Bu söylemin ortaya çıkmasındaki neden Anadolu'nun çeşitli yerlerinde silah altına bulunan azınlık ihtiyatlarının hemen hemen tümünün çalışmakta oldukları inşaat işlerinde çukurlar kazarken başlarında bulunan çavuşların ve onbaşlıların onlara "Bu çukurlar sizin mezarlarınız olacaktır!" şeklinde bağlamalarıydı. O dönem yaşamış olan azınlıklar hayatlarını Marsal Fevzi Çakmak'a ve Ordu'ya borçlu olduklarını söylediler. Marsal Fevzi Çakmak'ın adı yirmi sene ihtiyat olarak silah altına alınmış olan tüm gayrimüslimlerin tarafından minnetle anıldı. Hükümetin Yahudileri kitlesel olarak imha etme niyetinde olduğu ve Yahudileri bu kardan Marsal Fevzi Çakmak'ın kurtardığı yolundaki söyleme, yazan Türkiye'li bir Yahudi olan bir tiyatro piyesine bile konu oldu. Konusu 1943 yılında geçen bu piyeste Marsal Fevzi Çakmak'ın büyükelçi Franz Von Papen'in Türkiye'nin Yahudi vatandaşlarını imha etmesi konusundaki emrine uymayan ve Yahudi vatandaşların koryarak onları kurtaran kişi olarak temyiz etti.

Ölâyin nemâyet

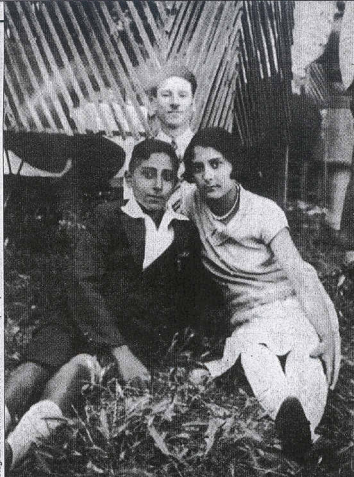
Muhafiz Kaymaklara göre ihtiyata ayrılmış azınlıkların tekrar silah altına alınmalarını nedeni olarak birbirlerini tanımayan üç tez vardı:

● Gayrimüslim vatandaşların bir süre ticaretlerinden uzaklaştırılan onları ticari olarak zayıflatmak ve bu yöntem sayesinde Müslüman bir burjuvazinin doğmasına kolaylaştırmak.

● Gayrimüslim vatandaşlara güven duyulmadığından Türkiye'nin savaşta girmesi halinde onların muhtemel beşinci kol faaliyetsizlerini önlemek için onları kamplarda enteme etmek.

● Nazilerin, dönemin Haricî Vekâleti'ne yöneltilmiş talepleri doğrultusunda azınlıkların kamplarda toplayıp enteme etmek.

Gayrimüslimlerin kitlesel bir şekilde silah altına alınmalarının nedenlerinin ve bu kararın nasıl, kimler tarafından ve ne gerekçeyle alındığı konusunda arşiv belgelerine ulaşılmış olduğundan olayın bu önemli yanı henüz aydınlaşmamıştır. O nedenle yukarıda sıralanan ihtimaller arasında, CHP milletvekili Kâzım Karabekir'in 20 Kasım 1940 günü CHP grup toplantısında yapmış olduğu ve Nazilerin Türkiye'yi istila etmeleri halinde İstanbul'da yaşayan azınlıkların kaçmaya çalışırken yaratacağın panik ile azınlıkların Nazilerle işbirliği yapıp Türkiye'ye ihanet etme ihtimallerini göz önünde bulundurarak azınlıkların İstanbul'una Anadolu'ya nakledilmelerini tavsiye eden konuşması da dikkate alındığında, azınlıkların silah altına alınmalarına neden olarak Türkiye'nin savaşta girmesi halinde onların beşinci kol faaliyetsizlerini bulunmalarını önlemek en kuvvetli ihtimal olarak gözükmektedir.

Anlarında 20 sınıf ihtiyat günlerinden söz eden Y. Hakkı delihalklık günlerinde ablasıyla.

Azınlıkların beşinci kol faaliyetsizlerinde bulunabilecekleri varsayımı ise Kurtuluş Savaşı sırasında Türkiye'deki azınlıkların bir bölümünün işgal kuvvetleriyle işbirliğinde bulunmalarından ileri geldi.

Yirmi sınıf gayrimüslim ihtiyat, 27 Temmuz 1942 tarihinde terhis edilmiş oldukları yaklaşıktı bu hafta ay sonra ikinci bir darbeye daha maruz kalacakları aklına dahi geçirmiyor. Bu ikinci darbe 11 Kasım 1942 tarihinde kanunlaşan Varlık Vergisi kanunu oldu. Bilindiği üzere Müslüman bir burjuvazi yaratmayı amaçlayan ve uygulamada gayrimüslimleri ve Dönemleri Müslüman vatandaşlara göre çok daha ağır bir şekilde vergilendiren bu kanun gereğince kendilerini

tahakkuk ettirenler vergiyi ödeyemeyen azınlık vatandaşları Arşive'ye çalsın kamplarına gönderildiler. 4-7 Aralık 1943 tarihinde Millî Seftleşim İnönü Winston Churchill ve Theodore Roosevelt ile Kahire Konferansı'nda bir araya geldikten ve Türkiye'nin müttefikler yanında savaşa katılmaması kabul ettikten sonra çoğunluğu Yahudi olan binden fazla gayrimüslim mükellef serbest bırakılıp Aşkale'ye evlerine gönderildiler. ◀

Rifat N. Bal'ın araştırmasının tamamını ve başyurdu kaymaklıkların ve Toplum dergilerinin (İletişim Yayınları) Kasım ve Aralık 1998 tarihli 179 ve 180. sayılarında bulabilirsiniz.

Yaş hay gözetiminde askere alınmışlardı. Anlarında tek bir Müslüman Türk yoktu.

BİR ŞİİR...

Topladılar aniden almadan fikrimizi,
Sirkeci "sevkiyat"ta bulduk kendimizi.

Düğün üç gece kaldık yastık diye baş taşa
Pire torbası olduk, o yatılmaz koğuşta!

"Tuzla yemem" diye, gıcınca haberimiz,
Orada hocam, bir anda, unutuldu derdimiz.

Ürnekler ayık bastık Afyon İstasyonuna
Kapıldık yabancının "ne olacak?" korkusuna

Afyon'da kaldık bir ay, Sonra bizden siddetler
Civril'e defetmeyi daha uygun bildükler.

Ayrılmış Afyon'dan hepten emuldanmışık
Sivrisinek, toz çamur, orada kair sarımsık

Silahsız kazma oldu, kılıcımsız da kürek,
Kaz Allah abahı akşam dayanırna bu yök

Sanki düğünün bu toprak, çukur onun yarısı
Boş yere harcanmışın bize devlet parası

Oğlen yemeğinde bulgur, akşamın fasulya
Çü saatlık yoldan oldu mataramın suyla

Diğce desen, tek ağaç yok.
Temişizmek için de Hayvan gibi et kendini, tepin dere içinde.

Sivrisinek uçak gibi hedefini aradı.
"Stuka" gibi iş yapar, suratını tarandı.

Orada ilâ ay doldurduk, "gel tazkere gel" derken,
Ömür geçer vakit geçmez, tazkereyi beklerken...

(Daha sonra Adalar Metropolitli olacak olan Dorothos'un erkek kardeği, o günlerin duyulmuşu espris bir üslupla şiire döndürdü. Rumca yazıp bir akademiye postallanan şiirden dizeleler...)

BİR ŞARKI...

Her akşam balolarda,
Her akşam bir yerde.
Ve şimdi dağlarda,
Matmazı yerine tükfele.

Kada noçe en los balos,
Kada noçe en un lugar,
I agora en las montañas
El tufek por demuzel.

Her akşam gezmelede,
Her akşam sinemalarda,
Ve şimdi dağlarda,
Matmazı yerine tükfele.

Kada noçe en paseos,
Kada noçe en sinemas,
I agora en las montañas
El tufek por demuzel.

(Türkiye Yahudilerinin folklorunda yer etmiş olan İspanyolca dilinde bestelenmiş askerlikle ilgili bir şarkı.)